

گورستان ژیدهرین گرنگن ژ ژیدهرین دیروکی (گورستانین بهدلیسہ وهک میناک)

د. ماجد محمد یونس |
فاکولتیا زانستین مروقیهتی / پشکا دیروک

زیده پویتهدان ب نڅیسینا دیروکا سیاسی ل سهر کیستی دیروکا ئابوری و جڅاکی و شارستانی بوویه

وگورستانان

بهربه لاف بود ناف وان

شارستانیان ددهمین دیروکی بین

دریژ دا، فهکولهرین گورستانان دی بینن

کو بهدلیس ژ زمگینترین دهقهرین کوردستانی

یه ب گور وگورستانین دیروکی.

ل دهمی لنینرین دڅیته کرن دی بینن کو کیلی

ویهرین گورستانین بهدلیسی ودهورویهران جورې ژبانکه کا

نارام یا ناکنجین وان دهقهران نیشان ددن، همر ولسا ناستی

پنځکهفتنا نافهدانکرنی ونه ندادیاریه کا جوان، ونه قش وکولان

ل سهر کهفران، وجورین نڅیسینین جوان وباش نڅیسین شارمزا،

ویهربه لاف بوونا روشه نڅیریا پویتهدان ب هونهری فهشارتن وین ناخکرنا

مری یان ب زلال خوینا دین. وژتالیه کی دیقه بهریخومدان ل گور

وگورستانین بهدلیسی تیتال ویاومرین خه لکی وی دهقهری دیاردکن،

زیده باری جوانا بی وینه یا گوران تا وی رادهی چاڅا دکهنین وبه لکو

جاران کوتنا خومزیا بو خودانی قی کورې یان یا دی دڅینه کوتن، ول

سهرای هندی کو سهدان سال ل سهر دروستکرنا وان گوران بورینه، لی

ئهو گوره خوه وهک تابلو وکفالیین هونهرین بی هه فرک پیناسه دکن.

وژ سیماین گورین بهدلیسی نهوه کو هندهک ژوان

کیلیهک هیه وهندهکان دوو کیلی وهندهکان سندوقه کا بهری

دناقبه راهردو کیلیان دا ۱، کو ل سهر کورې دڅیته دانان، دکهل

هه بوونا جیاوازیی دهربارمی قه باری سندوقی، دریژیا هندهک کیلیان ۷۵

سم، وهندهکان ۱۸۰ سم، وهندهکان دناقبه را ۲۰۰ و ۲۱۰ و ۲۲۰ و ۲۵۰ سم،

وفره میا فان سندوقان دناقبه را ۳۰-۶۷ سم، وستوراتیان وان دناقبه را ۵۱-۴۷

سم، ونڅیسین جوراوجور ل سهرن، وزوریه میا فان سندوقان دزقرن بو سهد

سالی ۱۴ و ۱۵، ههرومه سا کهلهک وینه ل سهر ههته، ودکهل سهدسالا

۱۶ هیدی هیدی بهری مهرمه ری سپی جهی جورین بهرین دی دکرن

دکهل وینه نین جورین گیا وکولان، ود سهدسالا ۱۸ دا هندهک جورین

نوی بین کیلیان پهیدا دبن کو ل سهری کیلیان بازته کی بهری

ل سهر شیوازی شاشکی هیه، وب تایبته کورین ناغا ویهکان وزانا

وکه سایه تین نافدار ۱، وجاران کیلی یان چوار گوشه ی کو ژ بهری

(کالکر) هاتینه دروست کرن، ول سهر فان کیلیان ل هنداقی بیان

هندهک پهیشین نایینی هاتینه نڅیسین مینا ((یا شکور، یا صبور، یا

غفور، یا برهان، یا سبحان، یا سلطان، یا حنان، یا منان، یا دیان، یا الله،

یا علی، بسم الله الرحمن الرحیم))، ل دهمه کی کو ل سهر کیلیا ل

هنداقی سهری مری وینه ی دارا ژبانی (شجرة الحياة) وهندهک وینه نین

گورستان دڅینه

ههژمارتن ژویستگه هین دیروکی

ین گرنګ که پیتھی یه پویته پی

بهینه دان وقه کولین ل سهر بهینه کرن ب

مهروما فهکرنا که لهک ژ گریین دیروکی بین

ناسی وخزمت کرنا دیروکا مروقایه تین، ود راستی

دا گورستانان که لهک ژ نهینین دیروکی دناق خوه دا

فهشارتینه که دیروکزانان کار پی هیه ژبو پشتگیریکرن

وزه نګینکرنا نڅیسین خوه وتیرکرنا حمز وپیتشین ههوادارین

دیروکی ونڅیسهرین وی، و کیماسیهک مهزته ل دهمی گورستان

بی بهر بمینن د نڅیسینا دیروکی دا، به لکو دشین بیژین شاشیه کا

مهزته هه گهر گورستان ل پشت گوه بیته هاقیتن ل دهمی دیروکا

دهقهره کی دڅیته نڅیسین، چوونکه گورستان دشین که لهک بیاقین

جوراوجور ومفادار ل دیروکی زیده بکن، ژ لایه کی دیقه پیتھی یه

بهرفه هندک نالین دیروکی بچن که دیروکزانان ژبیرکرینه یان

ژبیرا خوه برینه، ودبت قی ژبیرکرنی نه گهرین خوه ین رموا هه بن

دکهل نه گهرین نه رموا، ژ فان نه کهران پویتهدانا زیده ب بابته تین

دیروکا سیاسی وزال بوونا نڅیسینا دیروکا نافبری ل سهر بهشین

دی بین دیروکی، ههرومه سا چاقلیکرنا زیده دیواری نڅیسینا دیروکا

سیاسی ژ لای دیروکزانان فه برهنگه کی نڅیسینا قی بهشی دیروکی

مینا دستورمه کی لیهایه کو بزه حمه ته زی دمریکه قن، وههر ژبه رقی

چهندی نڅیسینا دیروکا سیاسی وزیده پویتهدان پی دڅیته نه نجام دان

ل سهر حسابا دیروکا ئابوری وجڅاکی وشارستانی، دهه مان دم دا نه

به لاقبوونا روشه نڅیریا پویتهدان ب گور وگورستانان وهک نافاکرن

ودانانا کیلیان ودروستکرنا کونبه دان ونه بوونا نڅیسین وزانیاری

ونه گهرین مرنی یان کوشتنی ل سهر کیلیان دناق ملله تین دهقهری

دا ریگرن ل بهرام بهر دیروکزانان کو نهشین ب گهرم وگوری بهرفه

نڅیسینا قی بابته تی ژبیرکری بچن، نه فه زیده باری نالوزیا فه کولین

ل سهر قی بابته تی ژبه کو زانیاری که لهک دکیمن، وب راستی نڅیسهر

لیکدانی دکت دکهل هندهک بیاقین نالوز وکورمه ریکان و بهرته نګیا

ناسمانی نڅیسینی چوونکی دویفکه فتی قان بابته تان ژلی کورې

وکیلیه کی وهندهک زانیاری ونڅیسینین کیم دباشترین کاودان دا

چ تشته کی نابینت.

و ژبه رکو شارستانین جوراوجور دسته لات ل بهدلیسی

ودهورویهران کرینه، ههرومه سا ژبه رکو دیاردا زیده پویتهدان ب گور

دایه، وټو گورستانه کا فکریه وین بانه وین گونبهده، و نیزیکی ۱۵ گوران دناقدايه، وکیلین وان هاتینه دروست کرن ژ بهری سبی وسهرین کیلیان سنی گوشهته وب قهبارین جیاوازن دناقبهرا ۵۰-۱۰۰ سم نه، وټه گوره دزقرن بو ماومین دیروکی یین جودا جودا، ویشکا دووی پیکدئیت ژ ئودهیه کا ب گونبهده ل دووراتیا چه ند میترا ن ژ پشکا ئیکئی، وپینج گور دناق دانه، ئیک ژوان گوران یی میر شهرهفخانی چواری یه (بابیری میر شهرهفخانی دیروکنشیس)، گونبهده قی گورستان ل سهر شیوازی ههره می ب ههشت گوشه یانه ۱، فرهیا گونبهده ۴م، وبلندیا وی ۶،۸۰م، وگورستان چوار په نجره هه نه کو ژیدمیرین روناهیی نه، مهزاری میر شهرهفخانی چواری دوو کیلی هه نه، هاتینه دروست کرن ژ بهرین باژیروی خه لاتئ، گورستان هاتیه دانان ب فرمانا خیزانا میری ناقبری (شاهیکی خاتوون)، ول سهر کیلیا ل هنداقی سهری میری هاتیه نفیسین کو میر ل ته باخا سالا ۱۵۳۳ هاتیه کوشتن، قهباری قی کیلیی ۲،۲۵م، و فرهیا وی ۵۰ سم، وستووراتیا وی ۳۰ سم، ل سهر کیلیی هنده ک نه خشین جوان هه نه، ول سهر لایین ژدمرقه یی کیلیی هاتیه نفیسین (عمل احمد بن حسین الا خلاطی) ((کاری ئه حمه دی کوری حوسینی خه لاتئ))، ودریژیا کیلیا ل هنداقی پنیین میری ۲،۵م، و فرهیا وی ۴۸ سم، وستووراتیا وی ۱۸ سم، وټو ژ ی ب نه خشین جوان

هاتیه نه خش کرن، و ب خه تی سولس ل سهر هاتیه نفیسان ((القبر صندوق العمل)) ((گور صندوقا کاری یه))، و صندوقه کا بهری ب دریژیا ۲،۲۰م و فرهیا ۵۰ سم وستووراتیا ۳۰ سم هه یه، وټو ژ ی بنه خشین ئه ندازیاری ووینه یین گولا هاتیه کولان ۱، و نفیسینه کا ۱۰ ریزی وب زمانئ عهرمی هه یه ۱۱.

دناق قی گورستان دی گوری ئه حمه دی کوری میر شهرهفخانی پینج یی دیروکنشیس هه یه ل بهرامبه ردمرکه می گورستانئ، دوو کیلی وسندریکه کا بهری هه یه، وب گه له ک نه خشین جوان هاتیه خه ملاندن، دریژیا سندریکی ۱،۷۲م، و فرهی ۴۴ سم، وستووراتی ۳۰ سم، ودریژیا کیلیا ل هنداقی سهری وی ۱،۷۵م، و فرهی ۴۵ سم، وستووراتی ۱۵ سم، و نفیسینه کا ب زمانئ عهرمی ل سهره ۱۲.

کیلیا بدرالدین خان کوری خان ایدا ل کوری چیا االدین کزری شهرهفخانی بهدلیسی

دی کو گریدای تیتالین ئایینی هاتینه وینه کرن ۳. وچاران هنده ک گورین سندریکی یین بی کیلی دئینه دیتن، لی ئه ف جوره گوره ل بهدلیسی ب بهراورد دگه ل گورین دی یین ب کیلی دکیمن ونه بهریه لاقن، وټه ف جوره پیکهاتیه ژ پارچه یه کا بهری یا لاکیشه کول باژیروی (خه لات) یا سهر ب بهدلیسی قه دئینه دیتن، وچاران بهرکه سنی گوشه ی کو ب جورین وینه یین ئه ندازه ی هاتینه نه خش کرن ۴، وټه ف جوره د گورستانا میر شهره فنی

کیلی و بهرین گورستانین بهدلیسی و دمروبه ران جورئ ژیا نا ئارام یا ئاکنجیین وان ده فهران نیشادده ت.

دووی دئینه دیتن ل بهدلیسی ۵، دگه ل جورین نه خشان مینا ستیرین شمش کوشه ی ولولپینچین هه شت کوشه ی، و وینین زنجیران یین جوان ل سهر ره خین سندریکان ۶، وگوره ک بشی شیوه ی ل باخجی ریشه بهریا روشه نیبری ل بهدلیسی هه یه ۷.

ژیده باری گورستانین سهنه ترئ بهدلیسی، گه له ک گورستان ل دمروبه رین وی هه نه کو هیژانه ل سهر براومستن، مینا گورستانین خه لاتئ وگورستانین نوورشینی وگورستانین ته توانئ، وگرنگترین ئه ف گورستانه ئه فنه :

گورستانین سهنه ترئ بهدلیسی:

دناق سهنه ترئ بهدلیسی دا ول جهین جودا جودا گه له ک گور وگورستان هه نه، دناق مزگه فت وخواندنگه و ته کییه یان و دجاده وکولان و بازار وگهره کان دا، وپرانیا چاران گورستانین بچووکن نه مهزنن وژقان گورستانان :

گورستانا فه ریزولایئ ئه نساری:

ئه ف گورستانه دکه فت سهنه ترئ بهدلیسی ل مزگه فتا (علمدار)، وژ گورستانین که فنه، نیزیکی ۱۲ گورا تیدا هه یه، ژوانا گورا سه حاجی فه ریزولایئ ئه نساری، برای سه حاجی ئه بو ئه یووئی ئه نساری، همر و سا گورا شیخ مه حمودی دینداری ۸.

گورستانا میر شهره فخانئ چواری (گورستانا شهره فیه):

دکفه یته سهنه ترئ بهدلیسی، وپیکهاتیه ژ دوو پشکان، ئیک ژوان دناق هموشا خواندنگه ها (شهره فینی)

وهكو بانهكى يه بو گورستانى، هاتيه دروست كرن وهك ريزكرتن بو خودانين گوران ودهه مان دم دا ديمه نه كى نايينى و ميرى ددت گورستانى^{۱۱}.

گورستانا ئويچ باجيلار (سائ خووتسك):

ئهف گورستانه ژ سى گوران بيكهاتيه، كو بين كچين مير شهرهف دووى نه، زندهبارى كورا مير بهدرددين خان كورى مير نهبدال خان كورى مير زبانهددين كورى مير شهرهفخانن پينجى يى (ديروكنفيس)^{۱۲}، ول سهر وان گوران حوجرميه كا ژ بهرى سور يى بهدلىسى و ب ۶ دمركههين كشانى ين نهندا زيارى كهلهك جوان هاتيه دروستكرن^{۱۳}.

گورستانا مير شاهرهف دووگ :

ئهف گورستانه دكهفت باشورى خواندنگهها ئيخلاسيه، دمركههين چوونا ژورقه دكهفته لايى باكور، بيكهاتيه ژ دوو تا سى

ههر ولسا گورين ههر ئيك ژ (مورتهزا بهك كورى شهرهف بهكى غهزنانى) و (حوسين بهك كورى مير عهبدال خانى) دناف گورستانى دانه، و دوو كيندين مهرمهرى ل سهر كورا حوسين بهكى ههنه، ول سهر كيليا ل هنداقى پين وى نشيسينهك ههيه^{۱۴}.

گورستانا زيدان:

ئهف گورستانه دكهفت باشورى روژناقائى كه لا بهدلىسى ل كهركا زيدان ل سهنتهرى بهدلىسى، دمركههين بهرفره ههيه ژ لايى روژهلاتى، ئهف گورستانه هاتيه بكارتينان ههر ژ سهردمى سهلجوقيان، وزوربهيا گورين وى ل ناخهراستى نه^{۱۵}.

كوما گورستانين خواندنگهها ئيخلاسيه :

دناف خواندنگهها ئيخلاسيه دا ل كهركا (كوك مهيدان) ول دموربهرين وى ل سهنتهرى بهدلىسى كومهكا كور وگورستانين بچووك ههنه كو ههر ئيك ژوان ژماريهكا كيم ژ گوران تيدانه وپتريا وان دزقرن بو خيزانا شهرهفخانيان، ونه كوره خودان ساخلهتدين تايهتن ژ لايى كرنكيى ونه نازيارين وشيوازي ئافاكرنى، نهو ژى ئهفه نه :

گورستانا مير زبانهددين دووگ:

ئهف گورستانه دكهفت باشورى ئاهاهين خواندنگهها ئيخلاسيه، دناف قى گورستانى دا كورى مير زبانهددين دووى ههيه، قى ميرى ل نيشا نيكي ژ سهد سالا ۱۴ دهستهلات ل ميركهها بهدلىسى كويه، ل سالا ۱۳۹۴ وچويه دلوقانين، زندهبارى ۹ كورين دى كو دبت نهو ژى ژ بنه مالا ميرين بهدلىسى بت، ئهف كوره نرمتره ژ ناستى نهردى ب نيزيكى ۱۰۵م، وكونبهدهك ههشت كوشهين و ژبهرى سور يى برى يى ناقدار ل بهدلىسى ل سهر قى گورستانى هاتيه ئافاكرن، وچورين نهخشهين كولاى بو ئالينى ژدمرغه (بهرجهسته) ل سهر كيلين فان گوران ههنه، وچوار دمركهه بو چوونا ژورا ودمركهتنى ژ گورستانى ههنه، ونهف دمركهه دهه مان دم دا وهك زندهرين روناهين نه بو گورستانى^{۱۶}.

گورستانا مير شهمسهددين ئيك (ولس) :

دناف قى گورستانى دا كورا مير شهمسهددين وهلى ههيه كو ل دهستينا سهد سالا ۱۵ دهستهلات ل بهدلىسى كويه، دگهك دوو كورين دى كو خودانين وان نائينه نياسين، لى بى كومان بين نهندانين خيزانا ميرانه، وگورستان بلندتره ژ ناستى نهردى ب نيزيكى ۱م، وكشانهكى چيكرى ژ بهران ب بلنديا نيزيكى ۵ م ههيه، كو

گوران^{۱۷}، ئيك ژوان دبت يى مير شهرهف دووى بت، كو دهستهلات ل ميركههين كويه پشتى بابى خوه مير زبانهددين دووى ل سالا ۱۳۹۴ تا سالا ۱۴۰۴، و ل سهر گورستانى ئاهاهيهكى ههرمه ب ههشت كوشهين ژبهرى سور هاتيه ئافاكرن، وچهند پهنجهرميهك ههنه ژبو روناهين^{۱۸}، وهندهك هوزان ب رينفيسا ئوسمانى ل سهر سنديكيين مهرمهرى يين گوران هاتينه نشيسين، دريژيا فان سنديكا ۱۶۰م، و فرهيا وان ۴۰سم، وستوراتيا وان نيزيكى ۳۰سم^{۱۹}.

گورستانا خهلوئا سووفيان:

ئهف گورستانه دكهفت باكورى گورستانا مير شهمسهددين وهلى دناف حوجرميهكى ب دمركههين تهنگ دا، كو تايهت بو خهلوئا سووفيان هاتبوون دروستكرن بو دمه ۴۰ روژان بى

کو ژ خه لومتی دمرکهفن، وپیک دثیت ژ ۹ گوران کو خودانین وان نائینه نیاسین، ونائیته زانین کا گورستان بو ج سهردهمی دزفرت ۲۲.

گورستانا مههمه دده (تتههیدک):

تتهف گورستانه دکهفت نائینی باشور ژ سهنتهری بهدلیسی ل کولانا علمدار وگهرهکا زیدان ل باشوری خواندنگهها (خهتیبیه) ول دویف دیروکا مزگهفتی دیاردبت کو گورستان دزفرت بو سالا ۱۵۷۲، دمرکهفی گورستانی ل روژهلاتی یه، گورستان ژ بهرین سور بین بهدلیسی هاتیه دروستکرن، ول سهر گوران نهخشین کولای بو لاین ژ دمرقه ههته ۳۳.

گورستانا نوحیه:

تتهف گورستانه دکهفت گهرهکا (هرسان) ل سهنتهری بهدلیسی ل لاین باشور ژ مزگهفتا (کوروبولاک = کانیا هشک)، ول سهر دمرکهفی گورستانی تابلیهکا بهری ههیه، تیدا چوار ریز ب زمانی نوسمانی هاتینه نشیسین، ههروهسا سالا ۱۱۱۲ک^{۲۴}، بهرامهر ۱۷۰۰ز وهک دیروکا دامهزراندنا گورستانی هاتیه دیارکرن بی کو گورستانی بیته دیارکرن، دامهزیننهری

وگورستان چوار گوشهیه وهاتیه ناکراک ژ بهری سوری بهدلیسی، وکونهدهک بلنیا وی ۷۵۰ ل سهر دیوارین گورستانی هاتیه دروست کرن، ودناق گورستانی دا گورا میر (نوح خانی) ههیه، کو نیکه ژ میرین بهدلیسی و ل سالا ۱۷۳۰- ۱۷۳۱ چوویه دلوقانی، ههروهسا گورا کوری وی میر (محمدهعابد خان) ههیه، کو ل سالا ۱۷۲۷ چوویه دلوقانی^{۲۵}، وگورا ژنهکی ب ناقی (خانم کچا نيسماعيل بهگی) کو ل سالا ۱۷۱۴ چوویه دلوقانی، وژنهکا دی ب ناقی (سیاره خاتون) کو ل سالا ۱۷۲۴ چوویه دلوقانی دقنی گورستانیدا ههیه ۳۶.

گورستانا سهعیدیه:

تتهف گورستانه دکهفت گهرهکا (هرسان)، ل سالا هاتیه ناکراک ۱۷۲۳، وتیدا گورا میر (محمدهد خان کوری سهعید شهرفخانی) ههیه، کو ل سالا ۱۷۲۳-۱۷۲۴ چوویه دلوقانی، ههروهسا گورا ژنهکی بناقی (گولچین بانو) تیدایه کو ل سالا ۱۷۲۲ چوویه دلوقانی، وگورا میر (محمدهد شهرفخان کوری میر عادل خان) ژ دووندهها میر (زیانهددین خانی) یه، کو ل سالا ۱۶۹۰-۱۶۹۱ چوویه دلوقانی، وگورا (حسهمن بگ کوری عادل خان) کو ل سالا ۱۶۸۱ چوویه دلوقانی، وگورا میر (عادل خان کوری محمدهد شهرفخان) کو ل سالا ۱۷۳۷ چوویه دلوقانی، وگورا (رابعه خانم) ههفزینا عادل خان کوری شهرفخانی، کو ل سالا ۱۷۷۸ چوویه دلوقانی، وگورا (یوسف بهگ کوری میر محمدهد شهرفخان) کو ل سالا ۱۷۸۹-۱۷۹۰ چوویه دلوقانی، وگورا برای وی (موستهفا بهگ کوری میر محمدهد شهرفخان) کو ل سالا ۱۷۹۰-۱۷۹۱ چوویه دلوقانی، وژماریهکا دن ژ کورین بنهمالا شهرفخانیان^{۲۷}.

گورستانا دورت ساندوک (چوار سندوق):

تتهف گورستانه دکهفت دناف حهوشا مزگهفتا دورت ساندوک ل سهنتهری بهدلیسی، بتنی چوار کور تیدا ههته، کورا شیخ (عهبدوئلاین بهدهخشانی)، وشیخ (تهحمدهدی حهمدانی)، وشیخ (عهبد تهلخهلاق)، وشیخ (حسهمن خیزانی)^{۲۸}.

گورستانا قورهیتسه:

دکهفت دناف حوجرهکی دا ل مزگهفتا قورهیشی ل سهنتهری بهدلیسی، وبتنی دوو کور تیدا ههته، نیک ژوان یی کسهکی یه ب ناقی (سولتان قورهیشی)، وین دی یی کسهکی یه ب ناقی (سولهیمان نهلحافز) کو ژ لاین ناکراکین بهدلیسی دثیته کون کو تتهو ژ تهلایان بوو وب ههردوو چاقان کوره بوو، لی دبت کو ناقبری قورناتا پیروز ژبهرکرت وژبهرفی چهندی ناقی (حافز) وهرگرتبت، ول سهر کیلیا گورا وی دیروکا ۱۳۲۹ک/۱۹۱۱ز وهک دیروکا مرنا وی ههیه ۲۹.

گورستانا شینخ غریب:

دکهفت سهنتهری بهدلیسی ل ژیر مزگهفتا (سولتانیه)، دناقدا گورا شینخ غریب ههیه، ول سهر دمرکهفی گورستانی سالا ۱۰۴۲ک/۱۶۳۲ز وهک دیروکا ناکراکنا گورستانی ههیه ۳۰.

گورستانا عین البارود (عین البار):

بتنی ژ کورهکی پیک دثیت، وخودانی وی نائیته نیاسین ۳۱.

گورستانا شینخ تتهمسلی بهدلیسی:

تتهف گورستانه دکهفت سهنتهری بهدلیسی ل جههکی ب ناقی (جیریک دوزو) ناقداره، روژهلاتی کهلا بهدلیسی، وگورا شیخی ناقبری دکهفت دناف خواندنگهها یووسفیه دا ل گوشهیا باشوری روژهلات یا گورستانی ۳۲.

پهراویز

۱. بهدلیسی ب سهلجوقیان داخباربووینه دبواری ناکاکرنا بهری، همر وهسا داخباربووینه ب شیوازین ناکاکرنا وان وگرنتکی دانا سهلجوقیان ب کورو وگورستانان، وجوانکارین کوران وکولانا ل سهر کیلیان. بزقره بو :

Celil Arslan. Bitlis-Ahlat'taki Türk Devri Yapıları. TURKLER, editor-ler : hasan celal guzel.prof.Dr.kemal cicek.prof.Dr.salim koca.yeni Türkiye yayınları.(Ankara:2002).cilt 8.S 151.

2. (Yard.Doç.Dr.Kadir pektaş, Bitlis tarihi mezarlıkları ve mezar taşları•bırincı baskı•(Ankara:2001)• S 83-84.

وژیو پتر زانیاریان ل سهر کورین خانین تورکان بزقره بو:

Ali kilci. Erken OSMANLI (1299-1451) baldaken türbeleri. (Ankara : 1992).

3. (Hasan buğrul• Van-Bitlis yöresıXII-XV yüzyıl mezar taşlarının ıslam öncesi orta asya türk mezar taşları ile bağlantıları• Doktora tezi• yüzüncü yıl ünıversitesi• sosyal bıılımler enıstıtüsü• sanat tarihi anabılıım dalı•(van : 2010)• S 88.

4. (Kadir pektaş• Bitlis tarihi mezarlıkları ve mezar taşları• S 84-85.

۵. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

6. (Kadir pektaş. Bitlis tarihi mezarlıkları ve mezar taşları. S 85.

۷. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۸. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۹. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

10. (Kadir pektaş. A.G.E.S 40-43.

۱۱. نطیسین ب فی رهنکیه:

((اللهم اغفر وارحم علی ساکن

هذا المرقد السعيد الشهيد

والمرحوم المظلوم المقتول

سلالة الامراء العظام و

السلاطین الکرام

الامیر الکبیر العادل الکامل

الفاضل الامیر شرف الملة والدين این

المرحوم

الامیر شمس الدين الروشکی

قتل في شهر صفر سنة

اربعین وتسعمائة رحمة ربه))..بزقره بو :

A.E.S 42.

۱۲. نطیسین بقی رهنکیه :

((اللهم اغفر وارحم ساکن هذا المرقد

المرحوم المغفور احمد بك ابن الحاكم

الاعدل الاكمل شرفخان

عمد الامراء خليفة الحكام العظام الکرام

توفي في شهر ذي الحجة سنة

سنة وتسعين وتسعمائة من الهجرة النبوية))، و نهقه

ل ههمبهری سالا ۱۵۸۸ زایینیه..بزقره :

A.E.S 44.

۱۳. ل سهر کیلیا ل هندا فی سهری وی هاتیه:

((يسا الله

هذا مرقد السعيد الشهيد

المرحوم المحتاج الى رحمة

الله تعالى حسين بك

ابن عبدال خان في سنة اربعة وتسعين والفا))، و نهقه

ل ههمبهری سالا ۱۶۸۳-۱۶۸۲ زایینیه. بزقره:

A.E.S 46.

14. (A.E.S 19-20.

۱۵. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳:

Nalan türkmen. Beyan-ı menazılı sefer-ı ırakeynde bitlis. II Van gölü havzası sempozyumu. S 211.

۱۶. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۱۷. ل سهر سندوقا کورا وی یا بهری ویا شکهستی بو دوو

پارجهیان ب کولانا زدرقه هاتیه نطیسین :

((هذا مرقد

السعيد

الشهيد المرحوم

المحتاج الى

رحمة الله تعالى

وغفرانه

بدر الدين

خان ابن ابدال

خان ابن ضياء الدين

خان ابن شرف

خان توفي في

اوايل شهر

ذو القعدة

سنة اربع

وثمانین والفا)) ... سهردهانهکا مهیدانی یا

فهکولهری د روژا ۲۰۱۴ / ۱۱ / ۱۳

۱۸. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۱۹. ل دهمی سهردهانی ب دوستی من زماره توومار نهکریوو،

لئ د وینهکن فوتوگرافی دا کو ژلاین من هاتبوو

کرتن وینئ دوو کوران دیاردبت.

۲۰. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

21. Kadir pektaş A.G.E.S 38.

۲۲. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

23. Gülşen baş, bitlisteki mimarı yapılarda süsleme. S53.

۲۴. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۴

۲۵. ل سهر کیلیا کورا وی هاتیه :

((يا لله هذا مرقد المير الاعدل سلالة

ضياء الدين خان شجاع الدوران

معدن الخير والاحسان منبع الفضل

والامتنان السعيد الشهيد المرحوم

المغفور المحتاج الى رحمة الله تعالى

وغفرانه محمد عابد خان ابن نوح خان

توفي في شهر المحرم سنة اربعین ومئة والفا))، بزقره :

Kadir pektaş.A.G.E.S 51.

26. A.E.S 48-53.

27. A.E.S 53-65.

۲۸. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۲۹. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۳۰. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۳۱. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

۳۲. سهردهانهکا مهیدانی یا فهکولهری د روژا ۲۰۱۴/۱۱/۱۳

دیمه نهک
ژ کورستانا
چوار سندوق